

PM 2007:89 RIV (Dnr 322-1245/2007)

Remiss avseende allmänna råd om städning i skolor och förskolor

Remiss från Socialstyrelsen

Remisstid 16 maj 2007

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Som svar på remissen "*Remiss avseende allmänna råd om städning i skolor och förskolor*" överlämnas och återopas denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

Socialstyrelsen har reviderat de allmänna råden (SOSFS 1996:33) om städning i skolor, förskolor, fritidshem och fritidsgårdar. Förslaget innebär en anpassning till förändringar som genomförts i miljöbalken och till Socialstyrelsens nya riktlinjer för utformning av allmänna råd och föreskrifter. De reviderade råden förtydligar dels egenkontrollen, dels olägenhetsbegreppet i miljöbalken. Dessa förtydliganden förväntas underlätta arbetet för såväl tillsynsmyndigheter som verksamhetsutövare när det gäller städning i skolor och förskolor.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna Skarpnäck, Spånga-Tensta och Södermalm. Utbildningsförvaltningen, Skarpnäcks stadsdelsförvaltning samt Södermalms stadsdelsförvaltning har på grund av den korta remisstiden svarat med tjänsteutlåtande.

Stadsledningskontoret anser att förslaget till reviderade allmänna råd kan tillstyrkas. Att råden ska knyta an till aktuell lagstiftning är självklart. Stadsledningskontoret menar även att råden fått en tydligare disposition och är enklare att läsa.

Utbildningsförvaltningen anser att råden ska justeras för att vara ett verktyg för analys av lämplig städinsats utifrån lokalers utformning, verksamhetens art och verksamhetens omfattning. Förvaltningen är tveksam till att generella råd ska användas för att bestämma omfattningen av skolors städning.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning finner de nya råden mer moderna och anpassade till de nya kraven som ställs på arbetsplatser. Förvaltningen välkomnar tydligheten i allmänna råd. Förvaltningen anser det viktigt som Socialstyrelsen påpekar att "omfattningen av egenkontrollen och dokumentationen bör anpassas till verksamheten" och att "egenkontrollen bör dokumenteras". Råden går i vissa fall in i detaljer med krav som om de tolkas mer bokstavligt kan få ekonomiska konsekvenser trots att Socialstyrelsen hävdar att så inte är fallet.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd ställer sig bakom förslaget och anför att det är bra att koncentrera texten till de områden som direkt kan hänföras till lagtexterna. Enda synpunkten på textinnehållet är att visa att tidsangivelser bör uttryckas något klarare,

alternativt utgå. Nämnden skulle också välkomna en föreskrift riktad till skolan och förskolan avseende egenkontroll.

Södermalms stadsdelsförvaltning anser att det är bra att det finns riktlinjer som stöd för vad som kan förväntas av städningen. Egenkontrollen för städning enligt de Allmänna råden ställer stora krav på verksamhetsutövare i förskolor och skolor. Sammantaget förväntas förskolor och skolor utföra en mängd egenkontroller för att uppfylla de krav som ställs i olika lagar. Förvaltningen menar att det är en orimligt stor arbetsbörda att känna till och uppfylla alla dessa olika krav. Det är viktigt att skapa förutsättningar för verksamhetsutövaren att känna till och ha möjlighet att efterleva de krav som ställs i lagar och Allmänna råd, så att de inte bara skapar en känsla av otillräcklighet och stress, vilket kan påverka hela verksamheten i negativ riktning.

Mina synpunkter

Det är bra att de allmänna råden för städning i skolor, förskolor, fritidshem och fritidsgårdar anpassas efter nuvarande miljöbalk. I en tid då allergier blir allt vanligare är det viktigt att skolan tar sitt ansvar i det förebyggande hälsoarbetet genom städning och underhåll så att skolmiljön inte bidrar till allergier eller allergiska besvär hos elever och personal. Lokaler som underhålls och städas skapar dessutom trivsel vilket i sin tur påverkar verksamheten positivt.

Ett problem med de allmänna råden är att de genomgående innehåller detaljerade krav på i vilken omfattning städning ska ske. Riktlinjerna om att lokalerna ska städas när de inte utnyttjas i kombination med rådet om att belastade miljöer ska städas flera gånger per dag kan vara svårt att uppfylla. Det gäller särskilt lokaler som används under stora delar av dygnet exempelvis gymnastik- och idrottshallar. Rådets krav riskerar därmed få ekonomiska konsekvenser, något som Socialstyrelsen bedömer inte kommer bli fallet. Jag delar därför utbildningsförvaltningens mening om att råden ska vara ett verktyg för analys av lämplig städinsats utifrån lokalers utformning, verksamhetens art och verksamhetens omfattning.

Betoningen på egenkontroll i råden underlättar för verksamheterna att på ett systematiskt sätt arbeta med bland annat hygien, städning och luftmiljö. Samtidigt finns det anledning att påpeka att skolor och förskolor redan idag åläggs en mängd egenkontroller inom en rad områden. Därför är det extra angeläget att verksamheterna ges verktyg för att kunna uppfylla råden utan att arbetsbördan och kostnaden blir orimlig.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Som svar på remissen "*Remiss avseende allmänna råd om städning i skolor och förskolor*" överlämnas och åberopas denna promemoria.

Stockholm den 4 maj 2007

LOTTA EDHOLM

Bilaga

Remiss avseende allmänna råd om städning i skolor och förskolor

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Roger Mogert* (s) enligt följande.

Stockholms skolor utgör en väldigt stor arbetsplats för elever och lärare och arbetsmiljön är en viktig del i deras vardag. En ökande andel allergier hos barn och vuxna som vistas i skolan måste också beaktas. Utifrån detta är det av största vikt att städning och annan miljövård fungerar bra. Det handlar såväl som den upplevda miljön, som det faktiska behovet av städning. Förutom att man måste ta hänsyn till de lagar som finns kring arbetsmiljö ska miljön i skolan positiv och inspirerande att vistas i.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin, Tomas Rudin, Teres Lindberg* och *Malte Sigemalm* (alla s) och *Inger Stark* (v) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Socialstyrelsen har reviderat de allmänna råden om städning i skolor och förskolor. Förslaget är en revidering av de allmänna råden (SOSFS 1996:33) om städning i skolor, förskolor, fritidshem och fritidsgårdar. Socialstyrelsens allmänna råd ingår i styrelsens författningssamling, SOSFS, och innehåller rekommendationer om hur en författning kan eller bör tillämpas. Förslaget innebär en anpassning till förändringar som genomförts i miljöbalken och till Socialstyrelsens nya riktlinjer för utformning av allmänna råd och föreskrifter. De reviderade råden förtydligar dels egenkontrollen, dels olägenhetsbegreppet i miljöbalken. Dessa förtydliganden förväntas underlätta arbetet för såväl tillsynsmyndigheter som verksamhetsutövare när det gäller städning i skolor och förskolor. Som komplement till de allmänna råden finns Städboken, med en mer omfattande beskrivning av området. En revidering av denna ska göras, men den reviderade Städboken kommer att ges ut först efter råden.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna Skarpnäck, Spånga-Tensta och Södermalm.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 april 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Att hålla en god hygienisk standard i lokaler där många människor vistas är angeläget av flera skäl. Det viktigaste är hälsoskäl, ingen ska behöva riskera sin hälsa för att städningen fungerar dåligt. Lokalernas beskaffenhet och skötsel kan även, direkt eller indirekt, ha betydelse för människornas trivsel och därmed verksamhetens utövande.

Utformningen av råden är bättre i det reviderade förslaget, med en tydlig disposition och koppling till aktuell lagstiftning. Den detaljerade, kunskapsförmedlande text som finns i de nuvarande allmänna råden hör mer hemma i en sådan skrift som Städboken. Stadsledningskontoret anser att förslaget kan tillstyrkas.

Utbildningsförvaltningen

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 maj 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är tveksam till att generella råd ska användas för att bestämma omfattningen av skolors städning. De föreslagna råden anger bl a att lokaler bör vara nystädade vid dagens första användning, att städning bör utföras när verksamhet inte pågår i lokalernas och att lokaler som används både dag och kvällstid bör städas flera gånger per dag. Att beskriva städningens intervall eller tidpunkten för städning på det sätt som görs i de föreslagna råden innebär att tillräcklig hänsyn inte tas till relevantalet i relation till lokalvolym, yttre förutsättningar som kringliggande trafikleder etc.

Utbildningsförvaltningen anser att råden ska justeras för att vara ett verktyg för analys av vad som är lämplig städinsats utifrån lokalers utformning, verksamhetens art och verksamhetens omfattning.

Vad gäller förtydligande av olägenhetsbegreppet och egenkontrollen anser förvaltningen att det är viktigt att skilja på olägenhet för människors hälsa och hur städningen upplevs av lokalens nyttjare. Socialstyrelsens råd bör begränsas till att ta hänsyn till hälsa. Hur städningen upplevs har betydelse för att bestämma behovet av städning, men bör hanteras av skolorna själva.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 april 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen finner de nya råden mer moderna och anpassade till de nya kraven som ställs på arbetsplatser. Förvaltningen välkomnar tydligheten i allmänna råd och som exempel upprättande av ett skriftligt städschema samt uppföljning av detta och även hanteringen av eventuella klagomål. Förvaltningen anser det viktigt som Socialstyrelsen påpekar att "omfattningen av egenkontrollen och dokumentationen bör anpassas till verksamheten" och att "egenkontrollen bör dokumenteras".

Råden går i vissa fall in i detaljer med krav som om de tolkas mer bokstavligt kan få ekonomiska konsekvenser trots att Socialstyrelsen hävdar att så inte är fallet. Exempel på det är att "lokalerna bör vara nystädade vid dagens första användning". Ifall förskolor och skolor har dagstädning så sker det i utrymmet när ingen är där. Verksamheten är då antingen ute eller i annat rum. Kravet att lokalerna ska städa på morgonen eller sena kvällar innebär att all städpersonal måste arbeta tidiga morgnar eller sena kvällar med vad det innebär enligt arbetstidslagen och utbudet av städföretag som kan ställa upp. Nu har förvaltningens förskolor och skolor mest städföretag och några anställda. Flera städföretag städer på tider då verksamheten inte är där till exempel från kl 16 eller från kl 7 på morgongen. Men det förekommer även dagstädning. Utifrån verksamhetens behov av städning bör det regleras i egenkontrollen.

Under rubriken "rengöring av textil, inredning och utrustning" anser Socialstyrelsen att materialet bör tvättas eller rengöras vid behov, men minst vid ett flertal tillfällen varje halvår. Sista bisatsen reglerar mer i detalj och kan tolkas som nästan varje månad oavsett om hur ofta materialet används. Förvaltningen anser att grunden för hur ofta material ska tvättas måste utgå från verksamheten och egenkontrollen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 april 2007 att som yttrande över rubricerade remiss lämna förvaltningens tjänsteutlåtande.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 april 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser det som självklart och viktigt att nuvarande allmänna råd om städning anpassas till miljöbalken och förordningen om verksamhetsutövers egenkontroll. Det är bra att förslaget utelämnar de ganska omfattande beskrivningarna i nuvarande allmänna råd och koncentrerar texten till områden som direkt kan hänföras till lagtexterna. Övrig information hör hemma i städboken, som ju också kommer att revideras.

Förslaget har en tydlig disposition. Vår enda synpunkt på textinnehållet är att vissa tidsangivelser bör uttryckas något klarare alternativt utgå (ex: "minst vid ett flertal tillfällen varje halvår").

Vi ställer oss bakom förslaget och skulle också välkomna en föreskrift riktad till skolan och förskolan avseende egenkontroll.

Södermalms stadsdelsförvaltning

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 april 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Städningen är viktig, inte minst i det förebyggande hälsoarbetet på förskolor och skolor. Det är bra att det finns riktlinjer som stöd för vad man kan förvänta sig av städningen. Egenkontrollen för städning enligt de Allmänna råden ställer stora krav på verksamhetsutövare i förskolor och skolor. Förutom Miljöbalken ställer Arbetsmiljölagen, Livsmedelslagen och La-

gen om skydd mot olyckor andra krav på verksamhetsutövaren när det gäller egenkontroller m m. Nyligen har förvaltningen arbetat med att introducera det systematiska brandskyddsarbetet på förskolor och skolor.

Sammantaget förväntas förskolor och skolor utföra en mängd egenkontroller för att uppfylla de krav som ställs i olika lagar. Det är en orimligt stor arbetsbörda att känna till och uppfylla alla dessa olika krav. Ett sätt att underlätta för ansvariga på förskolor och skolor vore att systematisera de olika egenkontrollerna genom att upprätta checklistor med frågor och möjlighet att pricka av när olika delar är avklarade. Checklistorna skulle i så fall innefatta de krav som ställs inom området hälsa, livsmedel, säkerhet och arbetsmiljö. I stället för att gå olika ronder med olika ansvarspersoner så skulle berörda personer inom barn-säkerhet, städning, brand och livsmedel m fl löpande kontrollera sina specialområden på checklistan. Därefter följer verksamhetsansvarig upp att egenkontrollen fungerar.

När det gäller städmetoder är det viktigt att precisera till exempel vad det innebär att städa toaletterna. Att städaren bör byta vatten och inte använda samma i som utanför toaletterna med tanke på smittorisker. Enligt städansvarig på förvaltningen är det rekommendabelt med entreprenadstädning i stället för egen anställd personal. När man tecknar städavtal är det bra att inkludera egenkontroller. Vidare kan man ställa krav på att städfirman känner till vilka städmetoder som krävs för olika golvmaterial, följer golvtilverkarens instruktioner samt utför storstädning, där ytor som sällan städas ingår. Att städningen i sin helhet ska utföras när verksamheten inte pågår fungerar sämre, eftersom det då saknas möjlighet att kontrollera och kommunicera med städpersonalen. För att bedöma städresultatet bör den städansvariga personen vara först på plats, innan verksamheten är igång. Att samordna förväntningar på verksamhetsutövaren är en förutsättning för att få en överblick och ha en möjlighet att leva upp till de krav som ställs på ansvariga vid förskolor och skolor i olika lagar inom arbetsmiljöområdet. Det är viktigt att skapa förutsättningar för verksamhetsutövaren att känna till och ha möjlighet att efterleva de krav som ställs i lagar och Allmänna råd, så att de inte bara skapar en känsla av otillräcklighet och stress, vilket kan påverka hela verksamheten i negativ riktning.